

A-1188

INSTYTUT TURYSTYKI

TURYSTYCZNE WYJAZDY MŁODZIEŻY
SZKÓŁ PONADPODSTAWOWYCH
W 1990 ROKU I W OKRESIE ZIMOWEJ
PRZERWY SEMESTRALNEJ
1991 ROKU
(KBN-9)

Opr. Zofia LUBOWICZ

Warszawa - lipiec - 1991

BIBLIOTEKA IV
Archiwum Prac
Naukowo-Badawczych

A-1188

TURYSTYCZNE WYJAZDY MŁODZIEŻY SZKÓŁ PONADPODSTAWOWYCH

W 1990 ROKU I W OKRESIE ZIMOWEJ PRZERWY SEMESTRALNEJ W 1991 R.

Wstęp

Przedstawione informacje pochodzą z reprezentatywnych badań zrealizowanych techniką ankiety audytoryjnej wśród 2014 uczniów II klas, różnych typów szkół ponadpodstawowych (liceów ogólnokształcących, liceów i techników zawodowych oraz zasadniczych szkół zawodowych). Badaniami objęto również 83 wychowawców klas i tyluż dyrektorów szkół.

Część I opracowania ilustruje poziom aktywności turystycznej młodzieży w 1990 roku. Zawiera również odniesienia do podobnych badań dotyczących aktywności turystycznej uczniów w 1987 roku.

Część II obrazuje poziom aktywności krajoznawczo-turystycznej organizowanej przez szkołę, na podstawie Zarządzenia Ministra Oświaty i Wychowania z dnia 12 maja 1983 roku (Dz.Urz. MOiW Nr 5 poz. 30).

Część III dotyczy wyjazdów młodzieży w okresie zimowej przerwy semestralnej 1991 roku.

W ogólnej populacji badanych, chłopcy stanowili 55,6%, dziewczęta 44,4%. Dominowała młodzież 16-17 letnia (75,3%). Najmniej liczną grupę stanowili uczniowie poniżej 16 roku życia (2,3%). Młodzież wielkomiejska stanowiła ponad 1/3 badanych (35,0%), następnie wiejska 29,6%. Relatywnie niewielki był udział uczniów z miast małych, do 20 tys. mieszkańców (11,1%).

Ze względu na typ szkoły najliczniej reprezentowani byli uczniowie zasadniczych oraz średnich szkół zawodowych, odpowiednio 41,1% i 34,9%. Młodzież liceów ogólnokształcących to niespełna 1/4 badanych (23,9%).

Część I. WYJAZDY UCZNIÓW W 1990 ROKU

Podobnie jak w badaniach zrealizowanych w 1987 roku aktywność turystyczną młodzieży ujmujemy szerzej aniżeli w przyjętej definicji GUS. Rozumimy bowiem przez nią działania ukierunkowane na realizację różnych celów związanych z wyjazdem np. rekreacyjnych, poznawczych, pielgrzymkowych, zarobkowych, handlowych itp., a za kryterium aktywności turystycznej przyjmujemy nawet pojedynczy fakt wyjazdu, bez względu na czas i cele jakim miał on służyć.

Przy wskazanym wyżej rozumieniu aktywności turystycznej wynika, iż w relacji do roku 1987, nie zmalała liczba wyjeżdżającej młodzieży (Spośród 2040 badanych - 97,8% wyjeżdżało poza miejsce stałego zamieszkania), zmieniała się natomiast w sposób istotny struktura i czas trwania wyjazdów.

Za podstawę oceny uczestnictwa w turystyce przyjęto odpowiedź na pytanie, czy badani uczniowie korzystali z form turystyki wymienionych w tabeli 1.

Tabela 1.

Formy uczestnictwa

Wyszczególnienie	W y j a z d y			
	Nie wyjeżdżał		Wyjeżdżał	
	Lb.	%	Lb.	%
1. Wyjazdy beznoclegowe	216	10,7	1798	89,2
2. Wyjazdy 2-3 dniowe (weekendowe), połączone z jednym lub dwoma noclegami poza miejscem zamieszkania	196	9,8	1818	90,2
3. Wyjazdy w okresie zimowej przerwy semestralnej	1103	54,8	911	45,2
4. Wyjazdy w okresie Świąt Wielkanocnych	1353	67,1	661	32,9
5. Wyjazdy w okresie Świąt Bożego Narodzenia	1363	67,7	651	32,3
6. Wyjazdy w okresie wakacji letn.	192	9,5	1822	90,5

Wyjazdy w okresach dłuższych przerw w nauce (por. p.3-6) objęły jedynie 49,8% odpowiadających a 50,2% nie wyjeżdżało ani razu poza miejsce stałego pobytu. Tak więc w relacji do 1987 roku uczestnictwo w turystyce zmalało o 5,2%.

Na niezmiennym poziomie utrzymały się wyjazdy weekendowe, które uprawiało 58,2% uczniów, w tym uwzględniano nierzadko po prostu wycieczki szkolne.

Znamienna jest także częstotliwość korzystania z poszczególnych form turystyki. Uczestnictwo w wyjazdach beznoclegowych (tab. 2), wskazuje, iż co trzeci młody człowiek (34,9%) wyjeżdża w ten sposób 1-2 razy w roku. Trudno więc mówić o intensywnym uprawianiu tej formy turystyki.

Tabela 2.

Częstotliwość wyjazdów beznoclegowych

Wyszczególnienie	N = 2014	
	Lb.	%
1. 1-2 razy w roku	702	34,9
2. 1-2 razy w kwartale	367	18,2
3. częściej	751	37,2
4. nie dotyczy	195	9,7

Krótkie 2-3 dniowe wyjazdy weekendowe dotyczyły 90,2% młodzieży (tab. 3). W tym przypadku również można mówić o turystyce raczej nominalnej, aniżeli realnej, bowiem jedynie 20,6% uczniów wyjeżdżało częściej niż 1-2 razy w kwartale. Dla ponad połowy badanych, krótki wyjazd połączony z noclegiem miał miejsce 1-2 razy w roku i występował na ogół w lecie (76,5%).

Tabela 3.

Częstotliwość wyjazdów weekendowych

Wyszczególnienie	N = 2014	
	Lb.	%
1. 1-2 razy w roku	1077	53,4
2. 1-2 razy w kwartale	325	16,1
3. częściej	416	20,6
4. nie dotyczy	196	9,8

Znaczącą rolę w organizowaniu wyjazdów weekendowych, o czym wspomniano, odgrywa szkoła (tab. 4), rodzice i koledzy.

Tabela 4

Organizator 2-3 dniowych wyjazdów

Wyszczególnienie	N = 2014	
	Lb.	%
1. wycieczka (biwak) organizowany przez klasę (szkołę)	574	28,5
2. wycieczka zorganizowana przez zakład pracy rodziców	52	2,6
3. wyjazd razem z rodzicami	519	25,8
4. samodzielnie zorganizowany wyjazd pod namiot	256	12,7
5. wyjazd zorganizowany wspólnie z kolegami	507	25,1
6. wyjazd do rodziny mieszkającej na wsi	435	21,6
7. wyjazd do rodziny mieszkającej w mieście	392	19,4
8. wyjazd na działkę	113	5,6
9. wycieczka zorganizowana przez biuro lub organizacje turystyczne	88	4,4
10. inny wyjazd (do znajomych, zorganizowany przez kościół itp.	121	6,0

Znikomy natomiast jest udział zakładów pracy. Łącznie jednak najpopularniejsze są wyjazdy do rodziny mieszkającej na wsi, bądź w mieście, które uprawia 41,0% młodzieży. Zjawisko to dotyczy wyjazdów w różnych porach roku i w różnych przedziałach czasowych.

Można je interpretować dwojako: jako chęć odwiedzenia rodziny oraz jako obniżenie nakładów finansowych związanych z wyjazdem (bezpłatna na ogół baza noclegowa, bezpłatne posiłki itp), co przy wysokich kosztach imprez organizowanych w inny sposób ma niebagatelne znaczenie nie tylko dla młodzieży.

Podczas zimowej przerwy semestralnej 1990 roku wyjechało 45,2% uczniów, a spośród nich niespełna 20% uczestniczyło w wyjazdach dłuższych niż 7 dni (tab. 5).

Tabela 5.

Czas trwania wyjazdów podczas zimowej przerwy semestralnej

Wyszczególnienie	N = 2014	
	Lb.	%
1. 2-3 dni	271	13,4
2. 4-6 dni	260	12,9
3. 7 i więcej dni	396	19,7

Zwrócić należy uwagę na znikomą rolę zakładów pracy w organizowaniu tego typu wyjazdów, oraz śladową rolę szkoły i agend działających na jej terenie. Wiodącą rolę, jako organizator, pełni sama młodzież i jej rodzina. Są to wyjazdy głównie do rodziny (30,0%), rzadziej na wczasy (3,2%) i zimowisko (2,9%).

W omawianym okresie 4,5% uczniów uczestniczyło w zorganizowanych obozach, głównie sportowych.

Tabela 6.

Organizator wyjazdu w okresie zimowej przerwy
semestralnej 1990 roku

Wyszczególnienie	N = 2014	
	Lb.	%
1. sam(a) organizowałem(am)	387	19,2
2. organizowałem(am) razem z kolegami	212	10,5
3. organizowali rodzice (rodzeństwo i z nimi wyjechałem)	247	12,2
4. organizował zakład pracy rodziców	50	2,5
5. wychowawca klasy	31	1,5
6. dyrekcja szkoły (samorząd)	10	0,5
7. SKKT	3	0,1
8. PTTK	9	0,4
9. organizacje działające na terenie szkoły (np. ZHP, LOP, LOK i in.)	16	0,8
10. klub sportowy	53	2,6
11. biuro lub przedsiębiorstwo turystyczne	14	0,7
12. organizacje wyznaniowe lub religijne	32	1,6
13. inny organizator	13	0,6

Najdłuższa przerwa w nauce - wakacje letnie, stwarzająca wiele okazji do uprawiania turystyki w 1990 roku również nie przedstawia się korzystnie. Wprawdzie 90,5% uczniów deklaruje, iż wyjeżdżało turystycznie, to spośród nich, jedynie 67,6% uczestniczyło w wyjazdach dłuższych, trwających 7 i więcej dni (tab. 7), a wyjazd miał na ogół charakter stacjonarny (tab. 8).

Tabela 7.

Czas trwania wyjazdów podczas wakacji letnich

Wyszczególnienie	N = 2014	
	Lb.	%
1. 2-3 dni	219	10,9
2. 4-6 dni	240	11,9
3. 7 i więcej dni	1363	67,7

Tabela 8.

Charakter najdłuższego wyjazdu

Wyszczególnienie	N = 2014	
	Lb.	%
1. stacjonarny - przebywałem(am) w tej samej miejscowości nie opuszczając jej na więcej niż kilka godzin	1028	51,0
2. wędrownikowy - odwiedziłem(am) kilka miejscowości, zmieniając miejsca pobytu	296	14,7
3. stacjonarno-wędrownikowy, odbywałem(am) dłuższe wycieczki powracając do tej samej miejscowości pobytu	562	27,9

Organizatorem wyjazdu, podobnie jak w przypadku ferii zimowych była sama młodzież oraz rodzice (powyżej 1/3). W znacznie większym stopniu zaznaczył się udział zakładów pracy (9,8%) oraz organizacji wyznaniowych i religijnych (5,8%) (tab. 9). Dominowały wyjazdy do rodziny (53,6%).

Łącznie w wyjazdach zorganizowanych (kolonie, wczasy, obozy) uczestniczyło 36,2% uczniów. Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na udział młodzieży w biwakach (26,4%). Tę formę turystyki w okresie wakacyjnym organizowała na ogół sama młodzież i były to często wyjazdy w najbliższe okolice.

Tabela 9.

Organizator wyjazdów wakacyjnych w 1990 roku

Wyszczególnienie	N = 2014	
	Lb.	%
1. sam(a) organizowałem(am)	699	34,7
2. organizowałem(am) razem z kolegami	710	35,2
3. organizowali rodzice (rodzeństwo) i z nimi wyjechałem(am)	726	36,0
4. organizował zakład pracy rodziców	197	9,8
5. wychowawca klasy	8	0,4
6. dyrekcja szkoły (samorząd)	29	1,4
7. SKKT	8	0,4
8. PTTK	14	0,7
9. organizacje działające na terenie szkoły (np. ZHP, LOP, LOK itp.)	45	2,2
10. klub sportowy	82	4,1
11. biuro lub przedsiębiorstwo turystyczne	53	2,6
12. organizacje wyznaniowe lub religijne	116	5,8
13. inny organizator	74	3,7

Według oceny wypoczynku letniego dzieci i młodzieży w 1990 roku dokonanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej "akcja" wypoczynku zmniej-

szyła się o około 30%, a szczególnie drastycznie, bo o około 48%, w porównaniu z 1989 rokiem uległa zmniejszeniu "akcja" organizowana w formach wyjazdowych.

Tabela 10.

Formy wyjazdów wakacyjnych w 1990 r.

Wyszczególnienie	N = 2014	
	Lb.	%
1. kolonie	58	2,9
2. wczasy	344	17,1
3. sanatorium	9	0,4
4. zorganizowany obóz młodzieżowy	263	13,0
5. zorganizowany obóz kwalifikowany np. spływ żeglarski, obóz językowy itp.	65	3,2
6. wycieczka autokarowa	83	4,1
7. wyjazd do rodziny mieszkającej na wsi	601	29,8
8. wyjazd do rodziny mieszkającej w mieście	481	23,8
9. rajd, zjazd	67	3,3
10. biwak	533	26,4
11. inna	295	14,6

Na podstawie prezentowanych tu danych możemy mówić, iż w skali roku ponad połowa uczniów szkół ponadpodstawowych nie uczestniczyła w żadnej formie wyjazdowej podczas dłuższych przerw w nauce.

Dominująca forma wyjazdów do rodziny (53,6%), głównie z rodzicami, rodziną, kolegami powoduje, iż w niej właśnie młodzież znajduje bazę noclegową i nierzadko ma możliwość rozbicia namiotu. Z innej bazy noclegowej uczniowie korzystają zdecydowanie rzadziej (tab. 11) Schroniska

Tabela 11.

Baza noclegowa wykorzystana podczas najdłuższego
wyjazdu w 1990 roku

Wyszczególnienie	N = 2014	
	Lb.	%
1. namiot, przyczepa lub domek campingowy	694	34,4
2. schronisko młodzieżowe (stanica)	129	6,4
3. Ośrodek obozowy	145	7,2
4. dom wczasowy, środek wypoczynkowy, sanatorium	217	10,8
5. hotel	107	5,3
6. kwatera prywatna	192	9,5
7. mieszkanie u rodziny, znajomych	872	43,2
8. ośrodek przykościelny	73	3,6
9. inaczej	46	2,3

młodzieżowe, stanice, jako relatywnie najtańsza baza noclegowa, mimo wszystko są zbyt drogie - na uczniowskie możliwości.

Tabela 12.

Cel wyjazdów w 1990 roku

Wyszczególnienie	N = 2014	
	Lb.	%
1. głównie turystyczny	1169	58,0
2. połączony z pracą	165	8,2
3. leczniczy	33	1,6
4. pielgrzymkowy	142	7,0
5. wizyta rodzinna	747	37,0
6. handlowy	73	3,6
7. zarobkowy	172	8,5

Na ogólnie sformułowane pytanie o cel wyjazdów w 1990 roku (tab.12) ponad połowa respondentów wskazuje cel turystyczny, podczas gdy w 1987 roku na cel ten wskazywało 3/4 badanych. Wzrósł również (o 3,5%) odsetek młodzieży wskazującej na realizację celów zarobkowych i połączonych z pracą. Wizyty rodzinne zajmujące drugą lokatę wśród celów wyjazdów utrzymują się w granicach 37,0%.

Dopełnieniem obrazu aktywności turystycznej młodzieży w 1990 roku są wyjazdy zagraniczne (tab. 13), w których uczestniczyło 23,8% badanych.

Tabela 13.

Wyjazdy zagraniczne uczniów w 1990 roku

Wyszczególnienie	N = 2014	
	Lb.	%
1. nie wyjeżdżałem(am)	1536	76,2
2. wyjeżdżałem(am) tylko jeden raz	281	13,9
3. wyjeżdżałem(am) dwa razy	75	3,8
4. wyjeżdżałem(am) trzy razy	25	1,2
5. wyjeżdżałem(am) cztery i więcej razy	46	2,3
6. brak odpowiedzi	51	2,5

Zdecydowana większość wyjeżdżających (13,9%) wyjeżdżała tylko raz w roku, a wyjazdy wielokrotne były udziałem 7,3% uczniów. W relacji do 1987 roku w wyjazdach zagranicznych uczestniczyło o 3% młodzieży więcej.

Czas trwania wyjazdów dla 15,3% uczniów wynosił mniej niż 5 dni i były to na ogół wycieczki szkolne głównie do Związku Radzieckiego i Niemiec (tab. 14) . 19,0% osób przebywało za granicą powyżej 5 dni.

Tabela 14.

Kraje do których wyjeżdżali uczniowie w 1990 roku

Wyszczególnienie	N = 2014	
	Lb.	%
Niemcy ogółem	339	16,9
w tym:		
1. Berlin Zachodni	135	6,7
2. NRD	204	10,4
3. ZSRR	211	10,4
4. Czechosłowacja	180	8,9
5. Węgry	76	3,8
6. Austria	29	1,4
7. Francja	20	0,9
8. Jugosławia	11	0,5
9. Turcja	7	0,3
10. Włochy	12	0,6
11. Bułgaria	28	1,3
12. Grecja	3	0,1
13. Belgia, Holandia, Dania	22	1,0
14. inne	20	0,9

Cele i charakter zagranicznych wyjazdów młodzieży ilustruje poniższe zestawienie:

- turystyczno-wypoczynkowy - 21,0%
- odwiedziny krewnych lub znajomych - 5,6%
- wycieczka szkolna - 4,4%
- inny charakter np. zakupy, dorywcza praca itp. - 5,1%

Część II. WYJAZDY KRAJOZNAWCZO-TURYSTYCZNE ORGANIZOWANE PRZEZ SZKOŁY W 1990 ROKU

Podstawą dla prowadzenia i rozwijania działalności krajoznawczo-turystycznej przez szkoły i inne placówki oświatowo-wychowawcze jest Zarządzenie Ministra Oświaty i Wychowania z dn. 12 maja 1983 roku (Dz.Urz. MOiW nr 5, poz. 30) oraz wytyczne, określające cele, formy krajoznawstwa i turystyki, a także organizację tej działalności.

Wśród form krajoznawstwa i turystyki wyróżnia się:

"1/ wycieczki przedmiotowe - inicjowane i organizowane przez nauczycieli poszczególnych przedmiotów dla całego zespołu klasowego lub kilku zespołów zgodnie z programem nauczania, w ramach zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych;

2/ wycieczki krajoznawczo-turystyczne - odbywające się w terenie powszechnie uczęszczanym nie wymagającym specjalnego przygotowania kondycyjnego i specjalistycznego;

3/ wycieczki turystyki kwalifikowanej i obozy wędrowne - wymagające specjalnego przygotowania kondycyjnego i specjalistycznego uczestników oraz wycieczki wymagające posługiwania się przez uczestników specjalistycznym sprzętem (rower, narty, kajak, łódź, żaglówka, motorówka, motorower, motocykl, samochód);

4/ imprezy krajoznawczo-turystyczne - biwaki, konkursy, turnieje, złazy, zloty, rajdy, spływy, rejsy. //

Badanym uczniom zadano pytania dotyczące:

- udziału w wyżej wymienionych formach krajoznawstwa i turystyki w 1990 roku,
- organizatora,
- refleksji związanych z imprezami szkolnymi.

W wycieczkach przedmiotowych uczestniczyło jedynie 43,3% uczniów (tab. 15) i z różną częstotliwością (tab. 16). Niespełna 1/4 młodzieży uczestniczyła tylko jeden raz w wycieczce przedmiotowej i jeszcze mniej - w dwóch i więcej (20,8%). Zjawisko to jest niepokojące ze względu na fakt, iż w myśl wytycznych MOiW zakłada się udział każdego ucznia we wszystkich tego typu imprezach, które mają na celu między innymi poszerzanie wiedzy zdobywanej w czasie zajęć lekcyjnych, rozwijanie aktywności poznawczej oraz zainteresowań różnymi dziedzinami życia praktycznego.

Tabela 15.

Uczestnictwo w wycieczce przedmiotowej

Wyszczególnienie	N = 2014	
	Lb.	%
1. nie uczestniczył	1140	56,6
2. uczestniczył	874	43,3

Tabela 16.

Częstość uczestnictwa w wycieczce przedmiotowej

Wyszczególnienie	N = 2014	
	Lb.	%
1. 1 raz	478	23,8
2. 2 razy	265	13,1
3. 3 i więcej razy	156	7,7

Mniej obligatoryjne są sformułowania dotyczące wycieczek krajoznawczo-turystycznych. Tu bowiem wskazuje się na potrzebę "jak najliczniejszego" uczestnictwa w tego typu wyjazdach.

Z badań wynika, iż ponad połowa młodzieży (54,1%) nie uczestniczyła w wycieczkach krajoznawczo-turystycznych, a jeśli już to głównie w imprezie jednodniowej (20,1%) i jednej w 1990 roku (29,8%). (tab. 17, 18, 19).

W stosunku do całej badanej populacji co trzeci uczeń uczestniczył w jednej wycieczce krajoznawczo-turystycznej; co siódmy w dwóch, a co 22 w trzech i więcej.

Tabela 17.

Uczestnictwo w wycieczkach krajoznawczo-turystycznych

Wyszczególnienie	N = 2014	
	Lb.	%
1. nie uczestniczył	1090	54,1
2. uczestniczył	924	45,9

Tabela 18.

Czas trwania wycieczki krajoznawczo-turystycznej

Wyszczególnienie	N = 2014	
	Lb.	%
1. 1 dzień	407	20,2
2. 2 dni	173	8,6
3. 3 i więcej dni	375	18,6

Tabela 19.

Liczba imprez krajoznawczo-turystycznych w których
badany brał udział

Wyszczególnienie	N = 2014	
	Lb.	%
1. jedna	601	29,8
2. dwie	270	13,4
3. trzy i więcej	93	4,6

W wycieczkach turystyki kwalifikowanej - obozach wędrownych uczestniczyło jedynie 4,0% uczniów. Odnosząc powyższe do całej badanej populacji turystykę kwalifikowaną uprawiał co 25 uczeń.

Nieco częściej młodzież miała okazję bycia na biwaku, bądź turnieju zorganizowanym przez szkołę (17,7%). W stosunku do wszystkich badanych, co szósty uczeń brał udział w tego typu imprezie.

Niskie wśród młodzieży jest rozeznanie o organizatorach szkolnych imprez turystycznych. Blisko 1/3 badanych stwierdza, iż nie wie kto organizuje imprezy (tab. 20), a co drugi uczeń wskazuje wychowawcę i klasę.

Tabela 20.

Organizator imprez turystycznych na terenie
szkoły w świetle wypowiedzi uczniów

Wyszczególnienie	N = 2014	
	Lb.	%
1. nie wiem	634	31,4
2. wychowawca i klasa	895	44,4
3. dyrekcja i samorząd uczniowski	185	9,1
4. ZHP	126	6,2
5. SKKT	234	11,6
6. PTTK	235	11,7
7. organizacje młodzieżowe	87	4,3
8. inaczej	55	2,7

Relatywnie niewielki udział uczniów biorących udział w szkolnych imprezach krajoznawczo-turystycznych powoduje, że refleksja o nich jest raczej uboga.

30,2% uczniów uznało, że wycieczki w których uczestniczyli były dobrze zorganizowane, panowała na nich dobra atmosfera, trasy były dobrze i ciekawie zaplanowane. 5,2% wskazuje na walory poznawcze imprez.

Spora grupa, bo 19,3% uczniów uważa, że generalnie szkoła organizuje zbyt mało wyjazdów, są one na ogół krótkie i bardzo drogie. I wreszcie 9,8% badanych stwierdza, że szkoła nie organizuje żadnych wycieczek, a w zakresie krajoznawstwa i turystyki nic się nie dzieje. Negatywną ocenę formułuje 11,4% młodzieży - podkreślając złą organizację, zbyt duży rygor i obowiązek uczestnictwa.

Spostrzeżenia młodzieży dotyczą również zagadnienia swoistej selekcji uczniów do wyjazdów. Młodzież sygnalizuje, iż wycieczki organizowane są tylko dla wybranych - najlepszych uczniów.

Dopełnieniem wypowiedzi uczniów są wypowiedzi dyrektorów szkół, dotyczące liczby i jakości organizowanych imprez w relacji do ostatniego pięciolecia (1986-1989).

W ocenie 74,6% dyrektorów badanych szkół zmniejszyła się liczba organizowanych imprez (w 1987 ocenę taką wyrażało 51,0% dyrektorów).

20,6% dyrektorów stwierdza, iż liczba imprez utrzymuje się na tym samym poziomie (w 1987 roku 16% dyrektorów nie dostrzegało zmian w organizacji imprez turystycznych, ich liczbie i jakości).

Wzrost wyjazdów turystycznych stwierdza jedynie 4,8% dyrektorów badanych placówek.

Wielu badanych dyrektorów wskazuje, iż wszelkie wyjazdy są:

- za drogie dla młodzieży,
- szkoła nie ma funduszy na dofinansowanie wyjazdów,
- rezygnuje z 2-3 dniowych wycieczek na rzecz kilkugodzinnych lub jednodniowych,
- maleje udział młodzieży w rajdach i turystyce kwalifikowanej
- maleje udział młodzieży w wyjazdach ze względu na ograniczone środki finansowe rodziny i szkoły.

Bez mała wszyscy badani wskazują na znaczną poprawę usług świadczonych przez biura i przedsiębiorstwa turystyczne co łączy z konkurencją na rynku turystycznym.

Część III. WYJAZDY UCZNIÓW W OKRESIE ZIMOWEJ
PRZERWY SEMESTRALNEJ 1991 ROKU

W relacji do zimowej przerwy semestralnej 1990 roku wskaźnik wyjeżdżających w 1991 roku zmalał o 1,4%. Wyjechało bowiem 43,8% młodzieży.

Skrócił się również czas pobytu poza miejscem zamieszkania (tab. 21). W wyjazdach 2-3 i 4-6 dniowych uczestniczyło o 2,1% mniej młodzieży, a w wyjazdach trwających 7 i więcej dni o 4,5% mniej uczniów.

Tabela 21.

Czas trwania wyjazdu podczas zimowej przerwy semestralnej
1991 roku

Wyszczególnienie	N = 2014	
	Lb.	%
1. 1 dzień	140	6,9
2. 2-3 dni	229	11,3
3. 4-6 dni	220	10,9
4. 7 i więcej dni	306	15,1

Warto zwrócić uwagę, iż co piąty badany uczestniczył w wyjeździe jednodniowym, którego celem była na ogół wizyta u znajomych (koleżanek, kolegów).

Podobnie jak w 1990 roku organizatorami wyjazdów byli przede wszystkim - młodzież i rodzice.

Znikomy udział zakładów pracy, szkoły i jej agend w organizowaniu wyjazdów zimowych, zaznaczył się jeszcze wyraźniej w bieżącym roku. Na wymienionym poziomie organizował wyjazdy klub sportowy oraz organizacje wyznaniowe i religijne (tab. 22)

Tabela 22.

Organizator wyjazdu w okresie zimowej przerwy
semestralnej 1991 roku

Wyszczególnienie	N = 2014	
	Lb.	%
1. sam(a) organizowałem(am)	422	20,9
2. organizowałem(am) z kolegami	140	6,9
3. organizowali rodzice (rodzeństwo) i z nimi wyjechałem(am)	249	12,3
4. organizował zakład pracy rodziców	25	1,2
5. wychowawca klasy (szkoła)	4	0,2
6. dyrekcja szkoły (samorząd)	11	0,5
7. SKKT	3	0,1
8. PTTK	1	-
9. organizacje działające na terenie szkoły (np. ZHP, LOP, LOK itp.)	8	0,4
10. klub sportowy	44	2,2
11. biuro lub przedsiębiorstwo turystyczne	12	0,6
12. organizacje wyznaniowe lub religijne	31	1,5
13. inny organizator	23	1,1

Formy organizacyjne wyjazdów ilustrują dane zawarte w tab. 23. Z zestawienia danych z roku 1990 i 1991 wynika, iż w obu okresach badawczych znikoma liczba uczniów korzystała z zimowisk, wczasów, zorganizowanych obozów młodzieżowych (w tym turystyki kwalifikowanej). Ponadto w 1991 roku

w każdej z wymienionych form wyjazdowych odnotowuje się spadek uczestnictwa uczniów w wyjazdach zimowych.

Tabela 23.

Formy wyjazdów w okresie zimowej przerwy semestralnej
1990 i 1991 roku

Wyszczególnienie	N = 2014			
	1990 r.		1991 r.	
	Lb.	%	Lb.	%
1. zimowisko	58	2,9	47	2,3
2. wczasy	65	3,2	43	2,1
3. sanatorium	3	0,1	5	0,2
4. zorganizowany obóz młodzieżowy	66	3,2	42	2,0
5. zorganizowany obóz kwalifikowany np. narciarski	24	1,1	29	1,4
6. wycieczka autokarowa	28	1,4	25	1,2
7. pobyt urodziny mieszkającej na wsi	304	15,0	286	14,2
8. pobyt u rodziny mieszkającej w mieście	303	15,0	246	12,2
9. rajd	-	-	7	0,3
10. biwak	-	-	20	1,0
11. wyjazd do znajomych	121	6,0	140	6,9

Przyczyny malenia uczestnictwa w turystyce ludności Polski są na ogół znane. Wszelkie wyjazdy są kosztowne w stosunku do średnich zarobków ponadto nie wszyscy mają ukształtowane potrzeby uprawiania turystyki. Młodzież zwykle była chroniona przez rodzinę i w pierwszej kolejności były zaspokajane jej potrzeby.

Jakie podaje przyczyny nie uczestniczenia w wyjeździe turystycznym podczas zimowej przerwy semestralnej 1991 roku.

Tabela 24.

Przyczyny nie uczestniczenia w wyjeździe podczas zimowej
przerwy semestralnej 1991 roku

Wyszczególnienie	N = 2014	
	Lb.	%
1. nadmierne obciążenie obowiązkami szkolnymi, dodatkowa nauka	98	4,9
2. brak oferty inf. o możliwościach wyjazdu	124	6,1
3. trudności finansowe	388	19,2
4. musiałem(am) podejmować prace zarobkowe	72	3,6
5. pomagałem(am) rodzicom w pracy (w domu, w gospodarstwie rolnym)	15	0,8
6. zły stan zdrowia	59	2,9
7. nie mam sprzętu turystycznego	7	0,3
8. nie miałem(am) towarzystwa	17	0,9
9. nie pozwolili mi rodzice	33	1,6
10. nie miał mi kto zorganizować wyjazdu	65	3,2
11. nie miałem(am) ochoty wyjechać	196	9,8
12. najlepiej jest w domu	65	3,2
13. inne przyczyny	53	2,6

Do najczęściej wymienianych należą:

- trudności finansowe - 19,2%
- brak ochoty do wyjazdu - 9,3
- brak oferty, informacji o możliwościach wyjazdu i brak organizatora wyjazdu - 9,3%
- obciążenie obowiązkami szkolnymi, dodatkowa nauka - 4,9%
- konieczność podejmowania pracy zarobkowej - 3,6%.

W ogólnym obrazie przyczyn utrudniających uprawianie turystyki nie ma zasadniczych różnic, gdy odnosimy je do badań z 1987 roku. Nowym elementem jest tylko konieczność podejmowania prac zarobkowych w czasie wolnym od zajęć szkolnych.

Zakończenie

Sumując zakres aktywności turystycznej młodzieży szkolnej w 1990 roku można wskazać jej następujące cechy:

- połowa młodzieży (50,2%) nie korzystała z żadnej formy turystyki, w okresach dłuższych przerw w nauce,
- wyjazdy beznoclegowe i weekendowe mają charakter bardziej nominalny niż realny. Trudno bowiem uznać, iż ktoś intensywnie uprawia turystykę, jeśli wyjeżdża 1-2 razy w roku (34,9% przy wyjazdach beznoclegowych) i 53,4% przy wyjazdach weekendowych,
- maleje liczba uczniów uprawiających turystykę w okresie zimowej przerwy semestralnej. Z wypoczynku w tym okresie skorzystało 45,2% badanych, a spośród nich jedynie 20% uczestniczyło w wyjazdach dłuższych niż 7 dni,
- maleje uczestnictwo młodzieży w zorganizowanych instytucjonalnie wyjazdach wakacyjnych (36,2%) i w sposób wyraźny zaznacza się tendencja do skracania czasu pobytu poza miejscem zamieszkania. Wzrasta natomiast wskaźnik wyjeżdżających do rodziny i znajomych, by u nich spędzić czas wolny, głównie w formie stacjonarnej,
- organizatorem większości wyjazdów (stacjonarnych, wędrowniczych, stacjonarno-wędrowniczych i biwaków) są głównie rodzice i respondenci rzadziej szkoła i inne instytucje,
- nieznacznie (bo o 3%) wzrósł udział uczniów w wyjazdach zagranicznych, a najczęściej odwiedzanymi krajami były Niemcy, ZSRR i Czecho-Słowacja,

- maleje liczba imprez krajoznawczo-turystycznych organizowanych przez szkoły i udział w tym imprezach młodzieży, a poprawia się poziom świadczonych usług przez biura i przedsiębiorstwa turystyczne,

- zmalał wskaźnik młodzieży uczestniczącej w wyjeździe turystycznym podczas zimowej przerwy semestralnej w 1991 roku, a jedną z przyczyn tego zjawiska są wysokie koszty wyjazdów w stosunku do możliwości przeciętnej rodziny.

BIBLIOTEKA IT
Archiwum Prac
Naukowo-Edukacyjnych